

Ευρωεκλογές και έρευνες: μερικά πράγματα που θα ήθελα να ξέρω για αυτές

Οι δημοσκοπήσεις έρχονται σήμερα να καλύψουν την παρατηρούμενη έλλειψη επικοινωνίας των κομμάτων με τις κοινωνικές ομάδες. Αντικαθιστούν την παραδοσιακή μορφή επικοινωνίας μέσω οργανώσεων και συλλογικών υποκειμένων που αποτελούσαν τα αισθητήρια νεύρα των κομμάτων στην κοινωνία και σήμερα υπολειπόμενα, μετατρέποντας την αμφίδρομη αυτή επικοινωνία σε “έκφραση” γνώμης από “αντιπροσωπευτικά δείγματα” προς τα κόμματα τα οποία κόμματα όμως έχουν πριν από αυτό φροντίσει να απευθύνονται στους πολίτες κυρίως μέσω διακηρύξεων στις εφημερίδες και στην τηλεόραση.

Φυσικά το γεγονός αυτό είναι επικίνδυνο για την λειτουργία των αντιπροσωπευτικών θεσμών αλλά δεν ευθύνονται οι “δημοσκοπήσεις” για αυτό. Αποτελεί ευθύνη των κομμάτων και των συλλογικών υποκειμένων γενικότερα να προσφέρουν προς το εκλογικό σώμα δημόσιες πολιτικές, δηλαδή επεξεργασμένες προτάσεις πολιτικής διαθέσιμες για επιλογή από αυτό.

Κατά καιρούς επιστρέφει στη δημόσια συζήτηση η κριτική για τις δημοσκοπήσεις. Η εύκολη απάντηση στην κριτική είναι ότι κάποιος που δεν είναι ευχαριστημένος από τα αποτελέσματα συνήθως διαμαρτύρεται προσπαθώντας να αμφισβητήσει είτε την εγκυρότητα της μέτρησης είτε την αξιοπιστία αυτού που είναι υπεύθυνος για την έρευνα. Πέρα από το αυτονόητο ότι δεν φταίει το θερμόμετρο αν κάποιος έχει πυρετό ή η ζυγαριά αν έχει μεγαλύτερο σωματικό βάρος από αυτό που θα ήθελε, υπάρχουν πάντα ερωτήματα σχετικά με το εργαλείο μέτρησης και κυρίως την διεξαγωγή μιας έρευνας.

Ο σκοπός του σημειώματος αυτού δεν είναι να συζητηθούν τα μεθοδολογικά προβλήματα. Όποιος ενδιαφέρεται για αυτά μπορεί να βρει εκτενή βιβλιογραφία. Δύο μόνο σημεία θέλω να επισημάνω: υπάρχουν προϋποθέσεις για τις δημοσκοπήσεις και όρια ευαισθησίας για τα αποτελέσματα τους όπως σε κάθε επιστημονικό εργαλείο και μέθοδο. Όπως ο καθένας μας ξέρει ότι ένδειξη 36,3 μέχρι 36,9 στο θερμόμετρο σημαίνει φυσιολογική θερμοκρασία έτσι πρέπει να καταλάβει ότι η μεταβολή ενός ποσοστού η μιας διαφοράς κατά 1 ή 2 ή 3 εκατοστιαίες μονάδες δεν σημαίνει πρακτικά διαφοροποίηση.

Επιπλέον: οι δημοσκοπήσεις για την εκλογική δύναμη των κομμάτων γίνονται πριν από τις εκλογές. Μετρούν την απάντηση σε μια υποθετική ερώτηση. Η θέση που διατυπώνει κάποιος δεν είναι δέσμευση. Μπορεί να αλλάξει είτε επειδή θα γίνει κάτι που θα αφορά αυτόν που διατυπώνει τη θέση είτε απλά επειδή τα κόμματα που συμμετέχουν και ανταγωνίζονται μεταξύ τους θα πάρουν καλύτερη θέση στον ανταγωνισμό. Όσο πιο κοντά στις εκλογές γίνεται μια έρευνα τόσο πιο κοντά στο τελικό αποτέλεσμα πρέπει να είναι. Γιατί ο σύντομος χρόνος κάνει μικρότερη την πιθανότητα να συμβούν γεγονότα και γιατί ο καθένας σταθεροποιεί την επιλογή του. Πάντα όμως, σε κάθε έρευνα, υπάρχει 5% πιθανότητα ότι διατυπώνει να είναι λάθος!

Οι δημοσκοπήσεις αποτυπώνουν την πραγματικότητα. Δεν την διαμορφώνουν. Η μέση επίδραση μιας έρευνας είναι πρακτικά μηδενική. Αν τα κόμματα που συμμετέχουν δεν κάνουν τίποτα και απλά βλέπουν την καταγραφή των ερευνών φταίει αυτά για ότι τους συμβαίνει και όχι οι έρευνες. Όπως όταν κάποιος διαπιστώνει ότι ζυγίζει 10 κιλά περισσότερο από ότι ήθελε και αντί να πάρει κάποια

μέτρα συνεχίζει να μετρά το βάρος του και κατηγορεί τη ζυγαριά ή τον κατασκευαστή της για το βάρος του. Είναι πιο λογικό να φταίνε οι διατροφικές του συνήθειες ή η καθιστική ζωή που κάνει από τη ζυγαριά ή τον κατασκευαστή.

Ευτυχώς φέτος δεν ισχύει η απαγόρευση δημοσίευσης ερευνών. Κάτι που οδήγησε σε ένα «λαθρεμπόριο» δημοσκοπήσεων ή «δημοσκοπήσεων». Φέτος όλοι μαθαίνουμε τα αποτελέσματα ερευνών και μπορούμε να ελέγξουμε τα στοιχεία τους. Αν δεν έχουμε την ικανότητα για αυτό, ας ρωτήσουμε κάποιον που μπορεί να μας εξηγήσει. Για την άγνοια μας δεν φταίνε οι έρευνες. Όπως όταν δεν μπορούμε να προγραμματίσουμε ένα DVD δεν φταίει αυτό ή οι οδηγίες για αυτό. Φταίμε εμείς! Διαβάζουμε ή ρωτάμε έναν ειδικό.

Οι πολλές, πάρα πολλές έρευνες που έγιναν βάλλουν κατά της αξιοπιστίας τους. Όπως όταν ζυγίζομαστε ή μετράμε τη θερμοκρασία μας δεν το κάνουμε κάθε ώρα έτσι όταν μετράμε την δημοτικότητα ή τη διαφορά δύο κομμάτων δεν το κάνουμε κάθε μέρα! Ούτε μετράμε το βάρος μας με διαφορετικές ζυγαριές. Το μόνο που θα διαπιστώνουμε είναι μεταβολές που οφείλονται σε τυχαίους παράγοντες, οι οποίες δεν είναι σημαντικές. Μια συσπείρωση που τη μια βδομάδα είναι 59 και την άλλη 61 είναι πρακτικά ίδια. Με την ίδια ευκολία μπορεί να είναι 59 και 61! Ούτε ανεβαίνει, ούτε αυξητική τάση υπάρχει αν μετρηθεί την τρίτη βδομάδα 63.

Από το σύνολο των ερευνών που δημοσιεύτηκαν αυτή την περίοδο μπορούμε να κάνουμε μερικές κεντρικές διαπιστώσεις:

Το ΠΑΣΟΚ υπερτερεί της ΝΔ κατά 3-4 μονάδες. Η διαφορά τους κατά συνέπεια θα είναι από 1 έως 7 μονάδες! Επειδή στα δύο άκρα του διαστήματος εμπιστοσύνης στην πρόβλεψη μας θα συμβούν διαφορετικά πολιτικά γεγονότα (αν η διαφορά είναι 1 η ΝΔ θα θεωρήσει ότι νίκησε ενώ αν η διαφορά είναι 7 το ΠΑΣΟΚ θα θεωρήσει ότι θριαμβεύσει) πρέπει να περιμένουμε να γίνουν εκλογές για να δούμε τι τελικά θα γίνει. Πάντως η διαφορά των δύο κομμάτων θα κυμανθεί από +1 μέχρι +7 (υπέρ του ΠΑΣΟΚ) με πιθανότητα 95%! Δηλαδή, υπάρχει 2,5% πιθανότητα να κερδίσει η ΝΔ και 2,5% πιθανότητα η διαφορά να ξεπεράσει τις 7 μονάδες.

Κανένα από τα άλλα κόμματα δεν έχει πρακτικά δυναμική να εμφανιστεί ως εναλλακτική λύση. Όλα θα κινηθούν από 3 μέχρι 9! Φυσικά για το καθένα τους το 3 θα θεωρηθεί συντριβή ενώ το 9 νίκη! Πόσο δύσκολα είναι τα πράγματα! Ούτε καν για τη σειρά των υπολοίπων 4 δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι.

Οι Οικολόγοι-Πράσινοι φαίνεται να μπορεί να βρεθούν από την αφάνεια στην επικαιρότητα. Όπως και αν προκύψει –το χρήμα και η ψήφος δεν μυρίζουν- μένει σε αυτούς να προσπαθήσουν να διατηρήσουν την όποια δύναμη τους και στους άλλους να την διεκδικήσουν στη συνέχεια. Οι ερμηνείες του αποτελέσματος θα ακολουθήσουν το αποτέλεσμα! Δεν είναι δυνατό το αποτέλεσμα να ακολουθήσει τις ερμηνείες!

Το δίπολο του πολιτικού ανταγωνισμού είναι ισχυρό. Τα δύο μεγάλα κόμματα διατηρούν την κυρίαρχη θέση τους στο εσωτερικό κάθε πόλου. Παραδοσιακά στις Ευρωεκλογές που είναι εκλογές δεύτερης τάξης –δηλαδή δεν εκλέγουμε κυβέρνηση- η δύναμη τους είναι μικρότερη από τη δύναμη τους στις βουλευτικές εκλογές. Υποθέτω ότι το άθροισμα των δύο θα είναι κάπου ανάμεσα στο 70% και το 80%.

Πάλι θυμίζω ότι στις βουλευτικές του 07 είχαν άθροισμα 80%! Η καταγραφή του ποσοστού στις Ευρωεκλογές δεν μπορεί να θεωρηθεί πρόκριμα για τις επόμενες βουλευτικές. Στις εκλογές του 1996 ΠΑΣΟΚ και ΝΔ πήραν αθροιστικά 80%. Το 1999 το άθροισμα ΝΔ και ΠΑΣΟΚ ήταν 67% και στις βουλευτικές του 2000 87%. Στις βουλευτικές του 2004 το άθροισμα ήταν 86% και στις ευρωεκλογές του 2004 77%.

Από το 1999 πέρασαν 10 χρόνια. Αυτό σημαίνει ότι προστέθηκε περίπου 1 εκατομμύριο νέοι ψηφοφόροι και αφαιρέθηκε 1 εκατομμύριο ψηφοφόρων. Το 1/7 των ψηφοφόρων διαφέρει. Ενώ οι υπόλοιποι είναι 10 χρόνια μεγαλύτεροι σε ηλικία.

Πόσο θα είναι η συμμετοχή; Κανείς δεν γνωρίζει πρακτικά. Οι μετρήσεις συμμετοχής δεν γίνονται μέσω τηλεφωνικών ερευνών. Χρειάζεται διαφορετική μεθοδολογία και σχηματισμός τυχαίου δείγματος. Διενέργεια κανονικής τυχαίας δειγματοληψίας από τον εκλογικό κατάλογο και όχι δειγματοληψία ευκολίας –έστω και αν είναι στρωματοποιημένη. Αν από τους 1000 που απαντούν σε κάποιο τηλεφώνημα και δέχονται να συμμετέχουν οι 770 δηλώνουν ότι σκέφτονται να συμμετέχουν, το ποσοστό συμμετοχής δεν είναι 77%! Για πολλούς λόγους. Κατ' αρχήν όσοι δεν δέχονται να απαντήσουν δεν γνωρίζουμε πως θα συμπεριφερθούν. Πιθανόν το γεγονός ότι δεν δέχονται να απαντήσουν να αυξάνει την πιθανότητα να μη συμμετέχουν. Από την άλλη, τι γίνεται με όσους δεν βρίσκονται σπίτι για να απαντήσουν στο τηλέφωνο; Αυτοί είναι κατά τεκμήριο πιο δραστήριοι και άρα περιμένουμε να έχουν μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής. Το πραγματικό εκλογικό σώμα (όσοι είναι σε ηλικία ψήφου μόνιμοι κάτοικοι Ελλάδας) είναι κοντά στα 8 εκατομμύρια. Στις βουλευτικές του 96 ψήφισαν 7 εκ., στις βουλευτικές του 2000 επίσης 7 εκ., στις βουλευτικές του 2004 7,5 εκ και στις βουλευτικές του 2007 7,3εκ. Στις ευρωεκλογές του 1999 6,7εκ και στις ευρωεκλογές του 2004 6,3εκ.

Μπορεί οι πολίτες να μην επηρεάζονται στο τι θα ψηφίσουν από τις δημοσκοπήσεις αλλά μερικές συμπεριφορές μπορεί να θεωρούνται ορθότερες όταν κάποιος δηλώνει τι θα κάνει σε μια έρευνα –φυσικά, δεν έχει καμιά δέσμευση να κάνει το ίδιο στην κάλπη. Η φιλολογία ότι πρέπει να διαλέξουμε κόμματα ανάλογα με το μέγεθος –όπως διαλέγουμε ρούχα- ή με το χρώμα –όπως διαλέγουμε φρούτα- κάνει μερικές συμπεριφορές «μικρό κόμμα» ή «πράσινους» ποιο αποδεκτή από άλλες που βαρύνονται αρνητικά πχ «μεγάλο κόμμα» ή «κόκκινο». Επιπλέον, η φιλολογία περί αποχής, εκδρομής και μπάνιου κάνει αποδεκτή μια δήλωση αποχής ή εκδρομής ή μπάνιου. Αλλά εμείς δεν ήμασταν που δεν έχουμε λεφτά να πάμε ούτε για ένα μπάνιο σε κοντινή παραλία; Τώρα θα ξεχυθούμε –μαζί με τους κινούμενους ετεροδημότες- στις θάλασσες; Πάντως το τριήμερο λειτουργεί και θετικά. Οι ετεροδημότες (που είναι 1,5εκ) μπορεί να συνδυάσουν το τερπνό για αυτούς (εκδρομή και μπάνιο) με το ωφέλιμο για όλους (ψήφο)!